

ТЕМА II

СВИ МОЈИ ДИРЕКТОРИ

(ТРЕЋИ ДЕО)

ОГЛЕДАЛО, бр. 6-7 (2017/18)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ГОРДАНА КРСТИЋ

професорка психологије,
XIV београдска гимназија, Београд (2004 – 2007)

Директорка Гордана грациозна је Београђанка, права дама, пљени оптимизмом, осмехом и комуникацијом. Брзо и лако придобија поверења и испуњава очекивања, како ученика тако и професора.

Болећива и према једним и према другим, сјајан је саветник, с наглашеним даром да проникне у суштину и душу сложене мистерије зване „како колектив дише“!

И сад се памти њена реченица којом је прекоревала колеге професоре што споро и тешко оцењују ђаке: „Ма колега, дајте оцену, не дајете бубрег!“

У периоду директоровања професорке Крстић њен колектив зову - гимназија са душом. Што је био и остао комплимент вредан пуне пажње и поштовања.

Рецимо, професорка психологије као директорка успела је обезбедити да се формира Ђачки парламент Четрнаесте београдске гимназије са задатком да ђаци испитају своје наставнике и да их оцене, баш као што и они свакодневно оцењују те своје ђаке. Дакле – од 1 до 5!

Млађани оцењивачи бројчано су вредновали: предавање новог градива, атмосферу на часу и критеријум оцењивања дотичног професора или дотичне професорке. Сви су добили појединачне оцене за сваки од поменутих сегмената, као и просечну оцену. И оно што је на крају ове епизоде најважније: оцене су биле доступне јавности споменуте школе.

Најкатастрофалније оцењивање предавача организовала је Шеста београдска гимназија - у сред зиме када за то време није, и уз низ недоумица. Пред сами крај првог полугодишта.

Прво, како оценити професоре који предају само једну годину, јер тај професор тек требао да закључује оцене.

Затим, оцењивање се проводи у периоду када су ученици острашћени и „лове оцене“ у доба када су оне „најјефтиније“. место сабраног процењивања и нумеричког вредновања, цела атмосфера попримила је обриси екстремног радикализма, чији се врхунац

ОГЛЕДАЛО

сажео у захтеву: „Напишите по једну реченицу о по вама најбољем и најлошијем професору.“

На наводни предлог родитеља, оцењивање је спровела педагог Соња Жарковић, децембра 2006. године. На нашу велику жалост, колегиница Соња погинула је неколико месеци касније у саобраћајној несрећи, у марту 2007.

А прича о спорним оценама наставника у Шестој београдској добила је наставак – у виду уцене.

Тадашњи гимназијски директор Владимир Кнежевић, прочуо се по афери у којој је нашој ученици – иначе кћерки једног другог директора познатог београдског предузећа, а богме и познатог директора, на крају те школске године „преправио“ четири закључене јединице како би она положила разред.

Е, онда да би заплашио професоре и страхом придобио њихову лојалност, у септембру из фиоке, вади „резултате“ оцењивања.

Мени је, рецимо, у зборници тај (уцјењивачки, а не оцјењивачки) папир нудила млада професорка енглеског, запослена на одређено време, док је директор „испод ока“ све то посматрао. Зачудила се због чега одбијам и да примим тај лист. На њено „зашто“ одговорио сам „зато што знам шта је манипулација“. А потом јој објаснио: анкету је требало да проведе барем трочлана екипа, да се зна колико је ученика у сваком одељењу и колико је листова употребљено – па до закључка да листови с оценама морају бити потписани и нумерисани и добро чувани, малтене као новац!

У Математичкој гимназији смо такође оргнизовали оцењивање колектива. Лично сам инсистирао да њиме буду обухваћени сви – од теткица (хигијеничарки) до директора Срђана Огњановића.

Међутим, направљен је прегломазан и преамбициозан упитник. И прилежни ученици једва би га за 45 минута успјели попунити. Јако тешко је ишло и сређивање и обрада података. А на крају тог замашног посла остала је искључена јавност. Завршило се с тим што је оцјењивани могао лично да види само своје оцјене! Или што би се другим ријечима рекло: производња је својим наујважнијим делом остала у мраку.

ДРАГОСЛАВ ФРАНК

професор физике,
XIV београдска гимназија, Београд (2002–2004)

Професор Франк је добио директорску функцију. А пре тога када би остали професори узимали дневнике и ученичке именике па кретали ка учионицама, он би палио цигарету и одлазио у гимназијску собу за пушење...Дуго година правио би распоред часова, а добијао је неоклико часова мање у својој норми. **Није могао да отрпи (прихвати) ни најмању критику на било шта шта је радио или за шта је био задужен, па је тако каткада напрасно прекидао и напуштао и седнице Наставничког већа**, премда је он лично био на челу поменутог тела.

Када сам својевремено у његовој директорској канцеларији разговарао о раду наше већ афирмисане фото - секције „Четрнаест папараца“ викао је на мене, онако препотентно и с висока, забранивши, на крају, секцији рад и деловање под школским кровом. И сам сам на то реаговао афективно, казавши му: и ја ћу конкурисати за место директора ове школе па ћемо тако одмерити снаге!

Потом сам га два пута изненадио. Први пут када га на улици нисам поздравио, а други пут када сам га на школском ходнику учтиво поздравио!

Франк више није конкурисао за место директора.

Знао је своје жеље и могућности, отишао је у градски секретаријат на посао школског инспектора. Ја сам одржао обећање и пријавио се на конкурс за директора.

На представљану сам казао да бих се здрушно трудио да обезбедим добру атмосферу и амбијент у овој образовној установи, где би своје амбиције могли остварити како ученици тако и њихови наставници и васпитачи. Најкраће, похвале би биле јавне, а критике и веће замерке у четири ока!

Нисам посебно лобирао за директорско место.

Док смо чекали коначне резултате тајног гласања, други кандидат за директора колега Зоран Антонијевић понудио ми је, ако он победи, место помоћника директора.

И заиста, већину гласова од нас три пријављена кандидата добио је Антонијевић.

ОГЛЕДАЛО

А онда се десило оно што је некада давно стајало на легендарном градском графиту: „Кад ја тамо, а оно - међутим“.

Е, па, међутим: школске власти нису хтеле да строги и захтевни професор математике Антонијевић постане директор.

Размажени ученици и професори нису допустили да се то догоди...

СИМЕОН СИМО ЂОРЋИЋ

професор физике,
XIV београдска гимназија, Београд (1998–2002)

Директор Ђорђевић је био одличан директор. Врстан налик добром фудбалском судији — неприметан, није сецкао игру, дозвољавао је да се она распламса. Није имао порив да све буде подређено њему.

Знао је важност школе и значај ученика који стичу знање, као и професора који га преносе, даривају и откривају пречице. Код њега није било повлашћених.

У школи је, као и у игри, морало бити слободе и страсти, креације и заноса, али уз строго поштовања правила игре. Само они који се покоравашу правилима способни су играти игру, а тиме повећавају ужитак у игри. Опет, у науци се догађа игра између теорији и искуства.

Кључ његовог успеха је био у томе што је дозвољавао или, пре, имао вештину да се свако пред њим осећа важним и значајним. Вероватно је томе доприносила и његова супруга Злата Ђорђевић, професорка социологије у Трећој београдској гимназији. Они су имали осећај за социјалну климу неопходну школи као могућем конфликтном простору где се сукобљавају различити интереси: ученика, родитеља, државе, стручњака.

Када је одлазио са директорске функције, рекао ми је да му је жао што последње године рада није провео са ученицима, као професор. И по томе је посебан, јер није био од оних који „беже” из учионице на директорски престо, већ је био човек дужности и одговорности.

СЛАВКО ТАДИЋ

професор социологије,
III београдска гимназија, Београд (2001–2003)

Можда је Славко Тадић био најдемократскији директор, што је кореспондирало и промоцији такве Србије после петооктобарских догађаја. Сви професори су то очекивали од њега јер је био човек демократске провинијенције. Он је дуго уз професорски посао био и школски библиотекар. Можда је због тог искуства на почетку године штампао све годишње планове школе у једну публикацију. **Све је морало да буде транспарентно: ко шта и колико ради, колико је ангажован... Такав је био и распоред часова.**

Ово се много разликовало од праксе у неким другим школама, које су планове рада директора и распореде часова усвајале на Наставничком већу, а да они претходно нису ни виђени. На једном Наставничком већу укорио сам директора Срђана Огњановића препоруком да би било добро да најпре видимо распоред часова, па да га онда усвајамо. У том случају не би се, можда, могло десити да професори који имају 30 посто преко норме имају и два слободна дана у радној седмици. Другима то није било омогућено. Јер, ако парафразирамо Орвела, има једнаких и једнакијих.

Директор Тадић је руководио гимназијом која је у то време имала највиши праг поена при упису у средњу школу. Уписивани су углавном „вуковци”. Међутим, пошто је та школа била најпопуларнија, онда би се преко везе уписао још „један аутобус” ученика. Тако се критеријум формирао не по првоуписаним ученицима, него према овим последњим. Но, постоји једно чудесно правило — да одличног ученика ни рђаве околности, ни такви професори не могу покварити.

НЕЂО НИКАЧЕВИЋ

професор српског језика и књижевности
Средњошколски центар Фоча (1987–1992)

Директор Никачевић први је мој директор који је изабран тајним Дгласањем између три кандидата. Завршио је Учитељску школу у Фочи и српски језик и књижевност на Београдском универзитету. Бриљантан методичар, поткован широким знањем, виспреношћу и културом, уживао је у позиву средњошколског предавача и васпитача. Према мом скромном убјеђењу, био је најбољи (уз професорке Олгицу Рајић из Шесте београдске гимназије и Наташу Марковић Атар из Девете београдске гимназије „Михаило Петровић Алас“) познавалац српског језика, од свих професора тог предмета са којима сам по разним колективима радио. Реченице су му прецизне, заокружене и јасне. **Говорио би: професори морају да буду протагонисти буђења, носиоци етике и естетике и антиципатори будућности науке и образовања! Стицао се утисак да он све у животу ради са неким посебним даром, с љубављу и вољом...**

На једној од сједница школског Наставничког вијећа, разредни старјешина трећег г одјељења грађевинских техничара пренио му је оштре замјерке својих ђака на мој рачун, казавши да сам их увриједио, називајући их мајмунима. Цијело Наставничко вијеће се у трену усплахирило... Но, директор је истог часа пресекао непријатни жагор, одложивши расправу уз образложење: колега је, као што видите, одсутан, а без његовог присуства свака расправа губи смисао.

Одјељење које се жалило било је најбоље у тој генерацији, а увриједило их је оно што сам поводом њихове изложбе под називом „Кухиња будућности“, записао у Књизи утисака.

Ја сам врло озбиљно погледао дотичну изложбу и дао своју, главним дијелом позитивну и високу оцјену, тврдећи да је изложба напредак у раду ученика и израз њихових настојања да оно што су у школи научили и практично покажу. Засметала им је посљедња реченица тог, вјероватно и најопширнијег записа из речене Књиге, а она је дословно гласила:

„Гледајући вас како данима сједите, не наводећи до када изложба траје, и бдијете поред својих изложених цртежа, личите ми на

ОГЛЕДАЛО

мајмуне у Јакопетијевом филму, који данима стоје крај дрвенога авиона чекајући да полети.“

На наредном Наставничком вијећу, којем је присуствовало и двоје мојих колега чија су дјеца била из тог одјељења, чуле су се посве друкчије оцјене. Наиме, Слободана Березовски, професорка руског језика и Мухамед Арсанкадић, професор математике, сматрали су да сам ја са уважавањем и радошћу гледао ту изложбу, те да у суштини подржавам ђаке у њиховом напретку, а да нема говора ни о каквом вријеђању.

Да би се у вези с тим отклониле и најмање недоумице, Вијеће ми је предложило да одем на час одјељенског старјешине у трећи г и лицем у лице поразговарам са ученицима.

Тако је и било. Након што сам им укратко поновио шта сам говорио на Наставничком вијећу, препричао сам им причу (епизоду) из Селимовићеве књиге „Круг“.

На књижевним сусретима и књижевним вечерима бјеше један пјесник који је, некритички и мимо договора, увијек читао више својих песама – да по броју буде испред свих.

Онда му уприличише посебно вече само те његове поезије... и пјесник је читао и читао те своје песме, и уредно добијао аплаузе. А тек касније је схватио да је његова публика била глувонијема.

Тако смо се трећи г и ја у Фочи растали.

Тек мало послије, до мене је допро ехо њиховог накнадног хорског мишљења: професор дође као да нам се извини, а онда нас још жешће искритикова!

А и онај растанак што га поменух није био са свима коначан. Наиме, накнадна судбина ће удесити да троје ученика из истог трећег г затражи од мене стручну помоћ у писању факултетских семинарских радова, прецизније радова за Архитектонски факултет из Сарајева. Служио сам се књигама „Социологија града“ Сретена Вујовића и „Човјек и град“ Константиноса Доксијадиса, а користио сам и два броја београдског социолошког часописа „Култура“ и једно издање америчког часописа „Преглед“, што су га у Америчком конзулату у Сарајеву дијелили бесплатно. Будући архитекти су ми говорили да се њиховом професору, као извор, посебно свиђао онај амерички „Преглед“.

Овакав свој рад нисам наплаћивао, премда ми је новац пријеко био потребан, пошто сам с братом Данилом градио кућу на Драгојевића буку, крај Дрине. По ондашњем провинцијском схватању, моја, назовимо је „интелтуална дневница“, није могла бити већа од дневнице зидара на оној кући. Па је онда било љепше и боље да „писанице посао“ обавим потпуно бесплатно, без икакве накнаде.

Хвале је вриједна радост пријатељства када је неко бољи од вас или раван вама – та ми мисао сама од себе долети на ум, кад год се сјетим директора Неђа.

ОГЛЕДАЛО

Никачевић и ја смо уистину били искрени пријатељи. Основали смо, 1982, ђачке новине „Крила младости“. Од њега сам, никад то нисам крио, учио српски језик и правопис.

У чувеној „Петици“ у школи, у којој су се фочански професори дружили и када није било наставе, на једном зимском распусту, дошавши из Београда, поклонио сам му књигу „Градска шетња“ Милана Влајчића. Наше некадашње колеге инсистирале су да напишем и посвету. И написао сам: „Неђу Никачевићу, којег сам увијек цијенио и волио. Ако на првом нисам правио паузе, на другом сам то чинио краће...“

ЕНВЕР ЧЕЛИК

професор физичког васпитаања,
Средњошколски центар Фоча (1985–1987)

Челик је широј јавности у граду на десној обали Дрине првенствено био познат, а тако је и упамћен, као одличан одбојкаш и блокер фочанског лигаша „Маглић“. Но, како никаква слава у малом граду не пролази „без казне и зависти“, као директора Средњошколског центра нису га цијенили баш они професори који су му своједобно, као ђаку, предавали.

Они су му ваљда и дали подсмјешљиви надимак Манекен (нешто што се у његовом присуству није изговарало, али зато иза његових леђа врло често јесте, барем у периоду док је текао његов директорски мандат).

Брат му је био пословођа у градској продавници „Вартекс“ из Вараждина.

Као у инат оном говоркању иза леђа, Енвер је био фер и одличан директор. На образовну установу гледао је као на цјелину импрегнирану мноштвом међузависних односа. Никада није изједначавао велико и мало. Био је поуздан, одоворан, поштовао је до краја школске законе и надлежности директора, свакодневно показујући да зна шта су: одговорност, толеранција и рационалност.

Није робовао предрасудама, нити је подлијегао негативној селекцији, тако често присутној и у много већим школским центрима од овог фочанског.

Негативна селекција појава је која практикује свјесно бирање и стимулисање слабијег или лошијег кандидата на штету доброг или бољег. У нашим школским оквирима, то би значило: „Прворазредни професор бира прворазредног асистента, а другоразредни професор бира себи трећеразредног асистента!“

Негативна селекција за неумитну посљедицу има дјеломично, а још чешће и потпуно уништење друштва или колектива у ком се спроводи, а чему смо готово свакодневно свјedoци.

Од двадест директора, колико сам их имао у својој четрдесетогодишњој професорској каријери – у два града и мноштву васпитно-образовних установа – само два су бирала свога насљедника

(прворазредног асистента) који је био био бољи од њих или им барем раван. Само два!

То су Енвер Челик, директор Средњошколског центра Фоча, који је за помоћника изабрао Неђа Никачевића и професор др Љубомир Протић, директор Математичке гимназије, који је изабрао др Владимира Драговића.

У београдској Математичкој гимназији убичајило се да када професор одлази из школе сам бира (или предлаже) насљедника.

Прелозио сам, и сад сматрам, бољег од себе – Дражена Павлицу, рођеног Дубовчанина, који је дипломирао, па докторирао социологију на београдском Филозофском факултету. Области којима се приоритетно бави су религија, култура и медији.

Павлица је, између осталог, својом књигом „Самочежња хришћанства“ ушао у ужи избор за угледну награду „Никола Милошевић“ за 2021. годину. Награда је намијењена најбољој књизи из области теорије књижевности и умјетности, естетике и филозофије.

Међутим, садашња директорка Математичке гимназије Мирјана Катић има Лењинову „идеологију“ прогона ума из Русије. Хм! Тачно прије сто година њемачки пароброд „Oberbürgermeister Naken“ запловио је из Петербурга ка Њемачкој. На њему бјеху најбољи руски интелектуалци онога времена, па му се метафорично име „Филозофски пароброд“ у списима одржало до дана данашњег. По свој прилици, међу тим путницима у једном смјеру био је и најпознатији од свих руских филозофа, чувени Николај Берђајев.

Директорка Катић је, рецимо, лани водила дио колектива на неко језерско крстарење, на Охрид. Била је то званично едукативна екскурзија, а на списку путника нашло се тек нешто мало више од половине колектива. Оних које је она бирала. А то једноставно значи – оних који приликом избора у школи за њу гласају или у неким конфликтним или мало сложенијим ситуацијама у колективу – за њу навијају.

Укратко, на пут је ишла интересна група чији се интереси поклапају с директоркиним. До кад и на чију штету, вријеме ће разобличити, по домаћем обичају – касно.

Или, што би рекао гласовити пољски афористичар Станислав Јежи Лец: „Истина увијек исплива на површину, али често као мртвац“.

ГОЈКО СУБОТИЋ

професор математике

Средњошколски центар Фоча (1984 –1985)

Суботића је на врх управљачке пирамиде поставио „својеручно“ Боро Кујунџић, претходни директор.

Он је одраније био познат по слушању другог, па је и сада слушао оног који га је поставио. И то с таквим интентом да од тог интентитета није могао чути ни самог себе! Најкраће, несамосталан челник; човјек мале мјере и скромних креативних амбиција. Раније је био директор једне мале Медицинске школе, но сад је „добрио“ велики залагај – велику школу са педесетак одјељења. И?

И, изгубио се.

стицао се утисак да је престао бити искрен и према самом себи. Трансформисао се у управитеља ког се требало чувати – слободоумне људе напросто није подносио у својој близини.

Нисам ни покушавао, ни хтио да му се супротстављам, понајвише због тог што сам с његовим сином Горданом искрено пријатељевао. Гордан би ми, услут, казао да не морам због тог ћутати и прећуткивати ствари и појаве које ми се у директоровању његовог оца не свиђају. Ипак, признајем, одустао сам од било каквих ескапада и конфликата с Гојком или на Гојков рачун у колективу. Ескивирао сам и прилике у којима би ми људи попут њега – дакле, индоктринирани, а по положају моћни – могли наносити неправду. Њихову на својој кожи, барем у крају гдје сам живио, било је крајње неупутно искушавати; побједник се унапријед знао, а богме и страдалник. Побуна ништа доброг није обећавала.

Памтим, као да сад гледам: у једном обраћању наставничком колективу на огласној табли исписао је крупним словима: „НАРЕЂУЈЕМ“...

Али као у оном пјесниковом стиху „Није све пропало, кад пропало све је“, анонимац је на дну те јавне наредбе дописао: „Нећете ни Ви дуго“.

И, испоставило се да је то било – пророчки!

Недуго потом Гојко Суботић добио је премјештај. Постао је управник Политичке омладинске школе на Тјентишту код Фоче.

БОРО КУЈУНЦИЋ

професор биологије

Средњошколски центар Фоча (1983–1984)

Директора Кујунџића први пут сам видио на прослави Дана жена, 8. марта 1983. у угоститељском кабинету школе. Како сам се баш тог дана појавио међу колегама, послје одслужења војног рока у Пожаревцу, дочекан сам громким аплаузом. Директор је био јако о изненађен, помало и збуњен. Поздравио сам њега и његову супругу, коју сам већ познавао.

Пратио га је потајни глас да је строги бирократа.

Бројне колеге су говоркале када га сретну у граду како их не поздравља и како им не отпоздравља.

Ја немам таква искуства.

Мени се то није догађало.

Знао сам из социолошких теорија да диктатори не поседују некаква скривена „добра осећања“ - и због тог је залудно покушавати да се открије, евентуално, нека добра страна њихове безумне ароганције или пак неки инспиративни изазов који би вас стимулисао да се супротставите њиховој (директорској) диктатури.

Дрчношћу младог човјека, говорио бих колегама: ако мени не отпоздрави на улици, поновићу поздрав још гласније, а невербалном комуникацијом му још поручити како уз све мислим и да он има мањих проблема са слухом; да добро не чује.

Бити директор школе за њега је било мало. Личио је на човјека који долази по зацртаном тајном и недокучивом закону да уреди школу искључиво онако како само он то зна! Или како му је то неко у строгој тајности повјерио као врхунски задатак о кога зависи бити ил не бити. А године су то кад се у јавној сфери може страдати и због вербалног деликта (кажњивог по члану 133. ондашњег Кривичног закона СФР Југославије). На темељу дотичне законске одредбе провођени су политички процеси, уз драстичне казне против лица која су ријечју доводила у питање исправност комунистичке владавине! **Страх је суспрезао мисли, рађао аутоцензуру код слободоумних људи, а с друге стране умножавали су се ласкавци, полтрони, подрепашаи и лажни пријатељи авангарде радничке класе, неумитни продукти лоше каналисаног, а**

ОГЛЕДАЛО

грубо контролисаног, јавног живота... Мотрило се и на најмањи миг, партија се претварала у свевидећег врховног судију; те је тако баш она усмено оптужила групу фочанских професора за национализам. Замјерке: присуство на гусларским вечерима, на читању одломака из књиге „Нож“ Вука Драшковића, фотографисање (на излетима) војних објеката, давање негативних оцјена (најчешће) ђацима друге националности, а поименично су прозвани: Обрен Говедарица, професор историје, Љубо Антовић, професор математике, Фехим Каровић, професор географије, Мерса Шалака, професорка физике и Перо Павловић, професор физичког васпитања.

Тешко је било гледати друге професоре, интелектуалце, како ниско падају и олако осуђују колеге из колектива на сједници Наставничког вијећа; с којом лакоћом жигосу друге да би себе поштејели од напора дубљег мишљења и размишљања. Што би рекао Сартр: „Пакао то су други“.

Али, није баш свако ни тако лако поводљив. Чак ни у таквим тренуцима идеолошке наругушености и притиска, Драган Лаушевић, професор правне групе предмета, Војислав Старовић, професор економске групе, Гордан Суботић, саобраћајни инжењер, Миленко Продановића, машински инжењер, Божао Елез, професор социологије и Радивоје Благојевић, професора социологије - нису гласали да се горе споменути избаце из наставе.

Ходницима се прије састанка проносио шапат како би онај ко не гласа (подразумијевало се: ко не гласа „за“) могао остати без посла. Божо Елез лично ми је испричао како га директор лично звао на разговор после гласања, не износећи детаљаније садржај њиховог дијалога.

Епизод драме у Средњошколском центру изгледао је овако: Мерса Шалака и Перо Павловић ослобођени су оптужби.

Као млади и хонорарни дописник београдске „Политике“, објавио сам прилог „Омладина није заведена“...

Директор је, на први поглед, вјешто кормиларио кроз све оне Сциле и Харибде, кроз сва она замешатељства, па је у једном периоду успио то и „наплатити“. Биће предсједник Скупштине општине Фоча и општински командир милиције. Успео је по други пут да добије нови стан. Међутим, зорно чувајући радно мејсто, изгубио је осјећај за стварност. Био је тврд и у познатој афери „Фочатранс“, када су се радници овог аутопревозног предузећа, први у Босни и Херцеговини, подјелили по националној основи!

Нешто касније, из безбједносних разлога, биће приморан, првенствено због бунта кивних грађана сопствене народности, да се склања; односно да се током све четири године грађанског рата у Босни и Херцеговини, повуче из града и сакрије у родно село, на другој, лијевој обали Дрине...

ХУСЕИН ЛОЈО

професор француског и латинског језика,
Средњошколски центар Фоча (1980–1983)

Директор Лојо био је прави господин међу професорима. Ерудита, расположен за дијалог. Шетајући с њим предвече по фочанском корзоу уживао сам у отвореном и искреном разговору. Сјећам се, направио сам гаф када сам говорио о књизи „Повијест и класна свјест“ Ђерђа Лукача, казавши да је дотична књига већ „стара“ за данашње (то јест, ондашње) вријеме. Не часећи часа, он ме је истог трена укорио, говорећи о још многим старим, али одличним књигама. Правдао сам се како сам мислио на њен анахорнизам. А извукао сам се хвалећи његово дјело „Социологија модерне драме“, за коју је Лукач добио награду, али ју је и одбио, сматрајући да је та књига не заслужује.

Дивио сам му како је играо мали фудбал: онако поприлично времешан и елегантно попуњен, доста је трчао и имао врло рационалан осјећај за правовремено додавање лопте саиграчу.

Драго му је било када сам се придружио одбрани Средњошколског центра и његових наставника од атака сарајевске штампе.

Наиме, сарајевском дневнику „Ослобођење“ упутио сам текст „Јалово умовање“, бранећи односе у нашем колективу, а потписујући га псеудонимом Ристо Јошански. (Јошаница је рјечица, десна притока Дрине, а тако се је звало и моје родно село).

„Ријечи лете, написано остаје“ – овом латинском сентенцијом прокоментарисао је Лојо мој, на машини складно откуцани текст.

Међутим, он у „Ослобођењу“ не угледа свјетло дана. Већ у „Фочанским новинама“, а и у њима знатно и незграпно скраћен, уз попатни полемички текст тадашњег дописника „Ослобођења“ Шемса Туцаковића. Помагач у томе био му је ондашњи уредник „Фочанских новина“ Радисав Машић.

„Чиста савјест вриједи као хиљаду свједока!“, казао би директор Лојо. Тој његовој реченици не имадох ништа додати онда, а, ево, ни сад.

Као што има неких одличних старих књига, тако има и одличних старих реченица, а богме и људи којима проток времена не може да одузме ништа од оне стварне људскости.

ИЛИЈА КРУНИЋ

професор српског језика и књижевности,
Гимназија Симо Милошевић, Фоча (1980–1983)

Крунић је био директор Гимназије у доба када јој је рок трајања Ксведен на три године! Разлог су биле такозване „шуварице”, школе назване по социологу и политичару Стипи Шувару и његовој широко прихваћеној реформи средњег образовања у бившој Југославији, а која се у суштини сводила на некакво усмјерено образовање. Е, увођење тог усмјереног образовања, посљедично је скратило рок трајања и квалитет гимназијског образовања у овој школи на обали Дрине, која је у претходном раздобљу заслуживала дивљење у вјештини и дометима плодотворног учења.

Она је, уосталом, и отворена за најквалитетније осмаке из Фоче, горњедринског региона, па дијелом и сјевера сусједне Црне Горе, спремна да им понуди опсежно и дубоко образовање с којим су послјије могли ићи на студије у било који универзитетски центар ондашње велике државе. Међутим, „шуварице” су скресале њен полет и елитизам и повеле је низа страну ка просјечности, чиме је не само заустављен њен духовни раст него је слиједило вријеме опадања – и уклапања у доминантни мозаик општег сивила, гдје се о било каквој елити, осим актуелне политичке (те помало естрадне и спортске), говорило с презиром и погрдама. А синтагма „поштена интелигенција” била је распрострањена у свим слојевима једног већ помало уморног друштва. У таквим околностима ни директор Крунић није могао учинити ништа више од оног што је већ учинио.

Његови ранији ђаци су га на сва уста хвалили тврдећи да је одличан професор књижевности, за ког је било очекивано – пошто потиче из Пиве – да велича Његоша и Његошев опус.

Сматрао је и да су Петар Петровић и његов бриљантан учитељ Симеон Сима Милутиновић Сарајлија по знању и вокабулару били посебни, хеленски људи, те да велики пјесник и мислилац никад није крио наклоност ка западном либерализму. И, напокон, да је у години своје преране смрти, 1851. увидио и записао да је цијели свијет „позориште смијешно”!

ОГЛЕДАЛО

Но, и послје 170 година од Његошеве смрти његово велико дијело често се и пречесто тумачи по мјери најплиће памети наших савременика. Рецимо, што је и естетски и етички, па ако хоћете и политички недозвољиво, често се у тим злонамјерним есејима и другим књижевним некњижевним творевинама, лични поглед аутора „Горског вијенца“ изједначава са становиштима његових ликова. Али, тај геније као да их је још у давним смутним временима наслутио, па је и за њих оставио ову мудрост: „Пошири је, но ти мислиш, свијет.“

Још један велики познавалац Његоша, драматург и професор Вељко Радовић, мој комшија у Београду (из Булевару револуције, касније преименованог у Булевар краља Александра, с броја 82), не једном ми је нагласио:

„Благојевићу, чак и моји студенти с прве године јасно раздвајају ставове и судове самог писца од „изјава“ њихових књижевних ликова. Ако то не знају, шта да траже даље у стручном свијету, осим да се срамоте у сваком свом новом ретку и на сваком свом новом кораку?...“

Ове Радовићеве реченице у мени би неумитно оживљавале сјећање на мог давног директора Илију Крунића, великог заљубљеника у књижевност, посебно у Његошев опус, коме је сигурно било много жао што је за вријеме његовог директоровања Гимназија била сведена на три разреда, што је кратко да би се ђаци добро упознали са књижевношћу и њеним вредностима од хеленских времена, преко Његоша до наших дана...С тим жалом је сигурно отишао и на онај свијет. Јер сматрао је да је мудро и стилски дотјерано изражавање круна сваког доброг образовања, а Гимназија је баш томе и намијењена.

САДИК ВРЕТО

дипломирани инжењер дрвопрерађивачке струке,
Стручна школа *Никола Тесла*, Фоча (1980–1983)

Тек што минуше прве три недјеље мога рада као професора, директор Врето ми понуди да водим ђаке у Београд – на Титов гроб, у Кућу цвијећа. Бијаше већ започело то југословенско ходочашће.

Нећкам се, говорећи како бих радије то препустио искуснијим колегама; немам, богме, ни новаца за пут, а не откривам му ни податак да сам већ као хонорарни сарадник сарајевског „Ослобођења” са радницама „Претиса” из Вогошће код Сарајева у јуну, те исте године, био у Шумарицама код Крагујевца и у Београду. (За млађе читаоце који то вјероватно не знају, оно „Претис” значило је скраћеницу од Предузеће „Тито” Сарајево).

Нећкање, не поможе... На крају наставе позваше ме у рачуноводство школе да подигнем новац, дневнице и аконтацију.

На пут крећу два аутобуса ученика са директором радне заједнице Средњошколског центра Хусеином Лојом. Негдје на половини пута ка Београду, зачућен, пита ме директор Лојо: „Како то ови дјечаци пију кока-колу, а већ их има неколико пијаних?”

Кажем: „Пију рум-колу! У кока-колу сипају рум.” Мени, као младом професору, они су већ повјерили ту тајну, чак су ми и нудили да им се у томе придружим!

Врето није био човјек претјерано широке културе говора, али јесте имао културу разговора. Држао се оне старе изреке, која је некако посебно вриједила уз нашу Дрину: Ријека се упознаје пливањем а човјек разговором.

Ако би неко – било професор или ђак – штогод погријешио или заборавио да на вријеме уради, у суочењу са директором Вретом, он би прво рекао: „Био сам љут”... И онда би тек отпочео дијалог, јер се зна да разговор подразумијева правило да до истине тек треба стићи! Односно, разговор је и могућ између два бића (или више њих), тек ако унапријед признају да не знају истину – али да желе до ње доћи.

Ето тако је то сматрао тај, у суштини духовит човјек, који је у оно вријеме имао и један до тада не баш раширен

ОГЛЕДАЛО

дар. Био је бриљантан директор – менаџер. Захваљујући онајприје томе, ми професори и друго особље добијали смо таковану „тринаесту плату” и честе новчане бонусе. Одлично су функционисали и школска радионица и школски угоститељски кабинет.

А уз побројане квалитете, волио је и добро познавао спорт, нарочито фудбал. Био је успјешан тренер јуниора фочанског Фудбалског клуба „Сутјеска”. Из те фочанске „Сутјеске”, подсетимо, поникли су и познати фудбалери попут голмана Рефика Муфтића и Младена Фуртуле, те играча Решада Куновца, Рада Паприце, Радмила Михајловића, Милоша Недића, Дарка Војводића, Рада Крунића...

Сви они су, на овај или онај начин, имали понеку ријеч хвале за мог првог директора Садика Врета.

Радивоје Благојевић

СВИХ

ДВАДЕСЕТ

Мирјана Катић, професорка математике
Математичке гимназије Београд (од 2019- 2022)

Мр Срђан Огњановић, професор математике
Математичке гимназије у Београду (2008–2019)

Раде Зејак, проф. музичког васпитања (музички педагог)
VI београдска гимназија, Београд (2011–2016)

Александар Хрњак, проф. психологије и педагогије
VI београдска гимназија, Београд (2009–2011)

Владимир Кнежевић, професор историје VI
београдска гимназија, Београд (2001–2008)

Др Владимир Драговић, професор математике
Математичка гимназија Београд (2004–2008)

Проф. Др Љубомир Протић, професор математике
Математичка гимназија Београд (2001–2004)

Проф. др Милан Распоповић, професор физике
Математичка гимназија Београд (1997–2001)

Блажо Благојевић, професор социологије
VI београдска гимназија Београд (1997–2001)

Гордана Крстић, професорка психологије
XIV београдска гимназија Београд (2004–2007)

МОЈИХ ДИРЕКТОРА

Драган Франк, професор физике
XIV београдска гимназија Београд (2002–2004)

Симо Ђорђић, професор физике
XIV београдска гимназија Београд (1998–2001)

Славко Тадић, професор социологије
III београдска гимназија Београд (2001–2002)

Неђо Никачевић, професор српског језика
Средњошколски центар Фоча (1987–1992)

Енвер Челик, професор физичког васпитања
Средњошколски центар Фоча (1985–1987)

Гојко Суботић, професор математике
Средњошколски центар Фоча (1984–1985)

Боро Кујунџић, професор биологије
Средњошколски центар Фоча (1983–1984)

Хусеин Лојо, професор француског и латинског
језика, Средњошколски центар Фоча (1980–1983)

Илија Крунић, професор српског језика
Гимназија *Сима Милошевић*, Фоча (1980–1983)

Садик Врето, дипл. инж. дрвопрерађивачке струке
Стручна школа *Никола Тесла*, Фоча (1980–1983)